

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се поштом
упутницом непосредно админис-
трацији „Глас Црног.“ на Цетиње,
или отпраћивши новина на
коју драго пошту; а коме је на-
ручице, може се претплатити
код г. Петра Раждановића, књаж.
прт. агента у Котор а Дописи се
поштом уредничку. Рукописи се
не враћају.За огласе плаћа се: за
оваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— У уторник, 9 септембра, био је годишњи парастос у катедралној цркви блаженопочившој Књагиници Олги. Чиподјејетвовао је Високопреосвештени Митрополит г. Митрофан, а присуствовао су Његово Височанство Господар, Његова Свјетлост Књаз Мирко и државни великодостојници.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ, 12 септембра.

Како нам је „Кор. Виро“ јавио, прелиминари турско-грчког мира потписани су били у Цариграду 6 т. м. између сила посредница и Турске. Текст 2 и 6 чланка прелиминара, који се односе на ратни индентитет и на и на евакуацију Тесалије, није нам још познат у овој и коначној редакцији, која је толико времена захтјевала, услед сукоба дотичних предлога Њемачке и Инглеске. Њемачка је захтјевала финансијску контролу и окупацију Тесалије ради обезбјеђења исплате ратног индентитета Турској, и то уз ради обезбјеђења старијих кредитора Грчке; а Инглеска се противила и интернационалној контроли у Грчкој и продужењу окупације Тесалије. Остале велесиле на муку су биле у овом њемачко-инглеском сукобу. Њемачка је била у јевропском концерту отворено на страни Турске од почетка грчке окупације Крита; она је у турско-грчком рату помагала Турској својим генералима и официрима; и она је та вријеме ми, нијех преговора у Цариграду подржавала Турску и потицала је на отпор, тако да је на Портти преобладио њемачки утицај, и да се није уважио предлог њемачки, био је у изгледу наставак рата са недогледним последицама. И њемачки предлог био је усвојен, али ублажен по инглескијем захтјевима. Турска војска изаћи ће из Тесалије мјесец дана пошто грчка камара у Атини усвоји закон, којим ће дати одређене државне приходе у јамство старијих кредитора и новијех, који ће потписати нови зајам ради исплате ратног индентитета, и пошто интернационална контрола отпочне своје дјеловање. Али ову интернационалну контролу вршиће исти министри велесила, који су у Атини, тако да ће то бити нека дипломатска установа, која не вршије на родни понос грчки, нити ће бити тешка грчкој влади, као што била би парочита комисија финансијера. Тако се бар говори, да се на последњој конференцији у Лондону дошло до измирења предлога Њемачке и Инглеске, али тек дотичних чланака још није објелодањен.

Поводом овог закључења турско-грчког мира, на ком су радили дин омати велесила пуна четири мјесца, прашка „Политик“ онајат: „Закључењем мира између Турске и Грчке није још затворена данашња фаза источног питања. Турско-грчки сукоб био је само једна епизода. Типично се уређења критског питања и увођења реформа у Турској. Ови преговори, који су се на дуго развљачили услед неспоразума велесила, били су прекин ти неироминљивим умјешањем Грчке. Пошто је довршена ова међуигра, коју Грчка вала да плати тежијем материјалнијем и моралнијем губитком,

велесиле морају свом енергијом приступити рјешењу критског питања и питања реформа. Не може се порећи, да је њихов положај данас много тежи него што је био у прошлости. Турска влада је врло много добила ратом, а особито подигла се њена самосвијест. И свепеламики покрет, који ревносно подржавају мјеродавни цариградски кругови, пружа јој јаку помоћ. Пријетње, које нијесу особито утицале на Порту прошлост, сада ће још мање утицати. Али се једно измијенило: на челу кампање за реформе, коју је прије Инглеска предводила, сада стоји Русија, а руски је утицај у Цариграду нарастао. Док је Инглеска хтјела да употреби принудна средства, и да то постигне, потицала јерменске побуне, имала би се сад под руководством Русије и пристајањем Француске, Њемачке и Аустрије друга тактика употребити. Салтан је више пута изјавио, да је наклонен реформама, него се противио притиску споља и хтио је увести реформе по сопственој иницијативи. Било би се надати, да у Цариграду, неће заборавити, колико имају да захале Русији за усвијехе у последњем рату, а Салтан ће се одлучити на реформе, за које се Русија заузима. И Критско питање имало би се сада брзо поновљено ријешити, пошто је Инглеска, која је у својој источној политици само себичне сврхе имала, прву улогу морала Русији уступити. Ова промјена улога драгонијера је и за одржање јевропског мира.“

Послије проглашења руско-француског савеза, Цару Вилхелму стало је на срцу да објави свијету, да још постоји тројни савез, за то је позвао на велике маневре у Хомбургу Краља и Краљину Италије, који су се том позиву и одазвали, тијем прије, што су имали повратити посјету, коју им је њемачки Цар учинио последије пораза у Африци. У Хомбургу су измијенили здравнице, које збиља потврђују, да тројни савез још постоји, што њемачки листови најодушевљеније поздрављају. Али се само намеће питање, ако тројни савез није претрпиа никаква уштрба у Италији, за што је била потребита хомбургска манифестација? Познато је свему свијету, како је напуо Криени, постоји политички тројни савез у Италији, као што је познато, да је Рудинијево министарство одма стало радити, да се приближи Француској, и да је и усвијело особито пошто је Вископни Веноста постао министром иностранијих дјела. То је мјесто осјетити Цар Вилхелм најјаче кад је у Петерхофу био проглашен руско-француски савез, на је требало одговорити да још постоји и тројни савез. У Италији, како изјављује министеријални посланик и један од првијех италијанских публициста, Тарока, нијесу били за ову манифестацију одма последије петерхофских здравница, али удворни и журни позив Царев није допунтао одлагања. Г. Тарока вели, да данашњу италијанску политику, која тежи да постигне и уздржи пријатељске односе са Француском, морају и будући министри слиједити, јер она одговара јавном мишњу, по тврди, да је не могу измијенити оклич и прости инциденти, као што је пут краљевског пара у Хомбург. Тако дакле, чему се у Њемачкој даје велики политички значај, у

Италији се сматра обичнијем и простијем инцидентом. Политика тројнога савеза у Италији већ нема земљишта, о чему су увијерени и у Француској, зато хомбургске здравнице није су учиниле у Француској онај утисак, што су у Њемачкој очекивали.

Посјета руског Цара Николе у Варшави и његове ријечи изговорене пољској депутацији: „Ја потпуно вјерујем у искреност осјећаја вашијех“ — обрадовали су особито све западне Словене. Словачки орган, „Нар. Нов.“, вели: „Те ријечи изговорене са вишине престола, доказују, да отпочиње нова епоха у животу Словенства. Сада су Пољаци обавезани, да покажу на дјелу, да су прави Словени, и да су проникнути духом братскога, искренога пријатељства према Русији, јединој моћној преставници Словенства, са којом су се већ давно слили политички. Ми Словаци, који смо дали Словенству Колара и Штура, имамо право гласа у свим важнијим питањима, која имају одлучан значај у судбини свега Словенства. Ми смо покусили, на и сада осјећамо свакога тренутка тежињу словенске неслоге и туђега господства; а синови народа нашега громко и јасно су проповиједали свему Словенству, који пут води њеној словенској будућности.“ Наводећи ријечи пољског листа „Вјеска“, како догађаји варшавски морају одјекнути на обалама Виставе, Дунаја и Варте, словачки лист наставља: „Ове ријечи свиједоче да се и у Пољака почиме будити свијест словенска. Ми их поздрављамо са вишине вашијех Татра! Али што треба да учине прије свега Пољаци, да би могли стати у редове Словенства, и постати правим чланом његовијем?“ Словачки лист, показујући како Пољаци страдају у Русској од насилна германизације, а у Аустрији материјално падају у руке Јевреја, позива Пољаке, да то имају на виду и очима, и да сваки Пољак жели, да се приближи Русији. „Нека Пољаци, ступајући у редове Словенства, громко и поносно реку цијеломе свијету: Ми смо Словени! Ми смо Пољаци, који живе у Русији. Ми се поносимо тијем што сачињавамо дио словенске државе; ми имамо зај дичке интересе, наје и будућност са Русима — и тада ћемо се ми остали Словени зарадовати, што је окопач домаћи стари спор, о ком је Пушкин писао.“ Прелазећи на разлику ијере „Нар. Нов.“ завршују: „Питање о вјери, при свој важности својој не може већ сада бити узрок несугласици и расцјепу једне и исте народности на поједине дјелове. Пољаци треба да се сјете, да их је то питање не једном упропашћавало. Ако је Словенству суђено да још дуго чека за испуњењем завјета Кирила и Методија, то нека за сада престане борба пољскога латинства са рускијем православљем.“

СРПСКО ПИТАЊЕ НА ТРОЈЕДНИЧКОМЕ САБОРУ.

Приликом дебате о адреси у сабору Хрватске и Славоније, покренуло се и српско питање, које бјеше изазвало тиме што је српски клуб поставио себи нов програм.

У сједници од 18. августа говорио је претједнич српског клуба г. Васо Ђурићевич, те је образложио тај нови српски програм.

Ми тај говор доносимо овдје у врло опширном изводу, изостављајући само оно мјесто, које са самом ствари нема директне везе.

Говор тај гласи:

Високи сабор! Ово је седма адреса расправа, при којој учествујем ја као члан овога високог сабора, те мо ова садашња адреса расправа живо сјећа на адресу расправу од г. 1884. И онда је било три адресне основе, као што су и данас предложене, и тада је народна странка била већина саборска, на је имала своју адресу основу, коју је адресни одбор предложио био; имала је своју адресу странка права, а имала је своју адресу основу и неодвиена бивша народна странка. Данас, господо, усвојила је народна странка, саборска већина, адресу основу, како је одбора адресни предлаже, по не видимо данас, господо моја, ване адресе неодвиене народне странке, него има адресе коалиране опорбе и адреса народних заступника дра Јосифа Франка и дра Мила Старчевића у име чисте странке права.

Год. 1884. били су Срби у народној странци као и данас што су. Тада је у адреси народне странке год. 1884. било нарочито истакнуто, да ће сабор осим оних у први, краљ, рескрипту наведених саборских предлога узети у озбиљну расправу и друге законске предлоге, који ће му се учинити корисни и нужни, а поменнице у оном смјеру, да удовољивши оправданим потребама народа српског, тим више утврди постојећу братску слогу и грађанску једнодушност у вршењу народних и државних задата, до којих стоји снага и сталност сваке отаџбине; данас онет коалирана опозиција у својој адреси, тачки 18., каже (чита):

„У сагласју с истакнутим настојањем обраћемо нашу пажњу и бригу како да се оном дјелу нашег народа, који припада српској патријаршији, обезбједе права народне црквене његове аутономије.“ „Ономе дјелу нашег народа, који припада патријаршији српској“.

Кад је „патријаршија српска“, онда је сигурно мишљена и праведна народно-црквена аутономија Срба; а кад је то, онда су сигурно мишљени „у оном дјелу нашег народа“ — Срби. И и можда господо предлажачи дружије мисле? У том би ми Срби желили мало више јасноће и свијетлости. А ово да кажемо зашто.

Сјећам се, читао сам у опорбених гласила, како да се Српство у хрватским земљама оснива на православљу тек од неколико деценија назад, док се православно налагање већ код Хрвата од доба самосталности народне. Е — по том, господо моја, „у оном дјелу нашег народа“ могу бити и православни Хрвати.

Али, господо, српска патријаршија протеже се и на Србе у Угарској, а ни тек нећете тврдити, да су и ти Срби у Угарској православни Хрвати.

Ради ове нејасноће и двоумности од стране поштоване опорбе не бисмо ми могли гласати нити за тачку 18. у адреси овако, како је у адреси предложена. Али признајем радо, да се показује овај пут ипак суверетности према нама више него што је то досад био обичај у адреси опорба. Срби, чланови овог вис. сабора, гласали су до сада са народном странком за адресу, коју је адресни одбор предложио и гласаће и овај пут за њу, како је предложио адресни одбор.

Адресна основа је ексцелентна прилика за то, да поједине саборске странке изнесу свој програм, своје жеље и потребе у адреси. Срби то нијесу до сада чинили, а не чине ни сада; али кад се брину о нама и наше потребе изнесе други чланови овога сабора, онда, да буде сваком јасно, како ми Срби у овом сабору стојимо, како мислимо свој задатак да вршимо, дужности испуњавамо, бићу тако слободни у име своје и у име Срба другова, да употребим ову прилику, да изнесем потребе и жеље, како их ми осјећамо и како мислимо, да одговарају тежињама народа српскога.

1. Срби посланици на сабору краљевина Хрватске, Славоније и Далмације сматрају исходити свој политички рада законски чланак 1. од г. 1868., чл. 44. од 30. новембра 1873. (гл. XXX. 1868. и XXXIV. 1873.) и чланак од 29. марта од г. 1881., којим се урешује државноправни питања између краљевине Хрватске, Славоније и Далмације.

II. Срби посланици на овом сабору стоје на становишту, да Срби и Хрвати у краљевинама Хрватској и Славонији имају једну исту судбину и будућност, те један политички задатак, па да су оба народна имена равноправна.

III. У српској народној црквеној автономии гледају Срби посланици изражену цјелину православног српског народа и јединство српске православне цркве у земљама круне св. Стевана, а у историјско-правном основу, на којем се српски народно-црквени организам развио, и у зак. чланку IX. од г. 1868. угарског сабора, те у закону од 14. маја год. 1887. сабора краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, који тај организам зајамчују, налазе Срби чврст залог за народни живот и равноправни положај српске православне цркве.

Ето, Господо, ово су три главна стожера, на којима се има оснивати политички рад Срба посланика.

А сада ћу, да детаљирам у неколико тачака тај рад.

IV. Полазећи са ова три главна изходна Срби посланици на сабору краљевина Хрватске, Славоније и Далмације настојаће: 1. да се краљевинама Хрв., Слав. и Далм. нагодом зајамчена права у цјелини својој неокупљеној очувају; 2. да се осигура трајан и слободан развитај, материјалан и културал напредак народа хрватског и српског у краљевинама Хрватској и Славонији; 3. да се слога и искрени споразум међу Србима и Хрватима потпуно развије и утврди, те да обадва народна имена једнако и свестрано призната буду; 4. да се слободни и правилни развитај српске народно-црквене автономije очува, а нарочито, да се на српском народно-црквеном сабору донесене и по Пег. Величанству краљу санкциониране законске норме свестрано уваже и извршују; 5. да се српска народна застава као символ српског народног црквеног живота легалним путем призна; 6. да се равноправност ћирилице како код земаљских автономних, тако и код заједничких урода на територију краљевина Хрватске и Славоније проведе; 7. да се имену српског народа и језика у закону и наредбама достојно уважење даде; 8. да се provedba српског автономног школског закона омогући; 9. да се из земаљских средстава размјерна дотација српским народно-црквеним областима на српске црквене и просвјетне цијели издаје и напослетку 10. да се на темељу равноправности и слободне савјести интерконфесионални одношаји уреде.

А сво то, вис. саборе, мислимо, хоћемо и можемо постићи само у заједници и споразумно са народном странком. А ево и зашто. Чим ми свестрано својим изходним темељним закон нагодбени признајемо, тим је наравно, да се не можемо придубити никаквој страници, која не признаје темељни закон и српско име, него се морамо прислонити на ону странку, која стоји на истом темељу, како и ми и о којој знамо, да имаде и вољу и снагу за то, да подупиру Србе у извајању њиховог програма.

Ја сам, господо моја, с овим, што сам рекао и прочитао, свршио свој задатак, што га имадем од мојих другова Срба посланика. Али, господо моја, ја бих се огрјешило о своју савјест и о своју душу, кад не бих још коју рекао о том, што знам и што мислим.

Питају нас, али зашто Срби пристају уз народну странку и уз темељни закон

нагодбени, кад Хрватска има своје историчко државно и народно право и историчка своја виртуална права, па кад би Срби са Хрватима приоули уз ону странку, која до душе не признаје темељног закона, али се бори за самосталну, независну и уједињену хрватску државу; па кад би Срби за то војевали и борили се, то би они војевали и за себе, за своју отаџбину, за своја права, а кад то неће, нијесу патриоте, него продају домовину и т. д., да вам и не кажем ништа друго.

Ову пјесму, господо моја, слушах ја више од 20 година; па допустите ми, да мало из даље доистежем, прије него што одговора дам на то. Нећу пох даље, но што сам доживио, пропатио и посматрао. Ко прочита, господо моја, или бар само прочита саборске дневнике од год. 1860. овамо, наћи ће, да су Срби посланици вазда заговарали савез са Угарском; јер су налазили јамство у том савезу за устав и слободу троједне краљевине. А камо еређе, да су Срби и Хрвати онај т. зв. бијели лист Деаков примили прије него што су се Мађари изравнали с Аустријом и овладали ситуацијом. Али кад је то пропунтено, нађоше се сви у неприлици, јер се није више пружао бијели лист, да се испише, него ваљало се навлачити и угарати с Угарском о државно-правном положају краљевина Хрватске и Славоније. При том погађају нађиште ви, да су Срби посланици били у првом реду за што повољнију нагоду са Угарском. Срби су у чисто српским изборним котарима знали бирати католичке јунијере, ако су ови давали више јамства, да ће војевати за повољнију нагоду него Србима. Срби су то чинили, јер им је дужност патриотска била, а морали су, јер би се огрјешили о своје поштење и поштовање, које су морали имати према закључку сабора од г. 1866., о равноправности српског имена, српског језика и ћирилице. Тако последије сложне учорне ове борбе за што повољнију нагоду, дође и до ревизије нагоде год. 1873. и сврши се ревизија нагоде и тадања народна странка постаде странка владајућа, а њен првак дође за главара ове земље.

Господо моја! Србима се онда за ударије за њихову устравну борбу за што повољнију нагоду затвориле автономне српске школе, прогонена је и ћирилица и застава народна, перхорсецирано је име и језик српски. Срби су у том часу искусили на себи горку истину ријеч из народних српских пјесама: Кад треба мејдан дијелити, онда: гдје с' јуначе Краљевићу Марку, а кад треба благо дијелити, онда: ајд одатле незнана дејелити.

Али, господо моја, српски посланици ипак се нијесу изневерили своје патриотизму, нијесу напустили своје политичко увјерење и политичку своју исповјест, они су онда даље остали на против свима тим нападајима у народној страници вјерни савезу и нагоди са Угарском. (На десници: Тако је!) Ја сам све то искусио и могу казати, да сам ја онда, полазећи са тога становишта, да треба више дубити своју домовину, него мразити противнике, све те велике нападаје претрпјео, па сам ипак сједио међу члановима сабора, међу примима, који су патриотски радили. (На десници: Живио!)

Ја сам, се господо, поносио онда, а поносим се и данас, што стојим на становишту, на којем су стајали г. 1873. Мажу-

ронић, Мразовић, Вончипа, Мишкатовић, Деренчин, Никола Крестић, Мирко Хрват и сам бискуп Штросмајер. Господо! Што су ти људи г. 1873. прихватили, то зацјело није ненапориотично, неће бити ни данас ненапориотично. (На десници: Живио!)

За тим говорник полемиче с опозицијом, па завршује овако:

Рекао сам већ у почетку, да је народна странка у својој адреси год. 1884. нарочито била истакла потребе народа српскога. Господо моја, како је то онда Србима годило, како је то њима био мелем на њихово рањено срце, можемо ли мислити, кад су последије оних свих прогона год. 1884. доживјели, да се спомињу и у самој адреси саборској потребе народа српскога. А, господо, ту зору боље будућности, љепше слоге и љубави између једнога народа и другогог ограну је преузв. госп. бан гроф Куен-Хедервари (На десници: Живио!) Мало не двадест година до 1887. чекала је народно-црквена автономна српска, да се инартикулира. И опет ево под бановањем преузв. госп. грофа Куен-Хедервари бијаше та српска народно-црквена автономна узаконена год. 1887. (На десници: Живио!) и узаконено би, да се признаје, поштује и уважава име српско, језик српски и да се уважава ћирилица као писмо српско, које, како чујем, хоћете ви да буде и хрватско. Ја се томе радујем, па да бог да, да то чим прије буде.

Ми се надамо, господо моја, као год што смо видјели, да је осванула зора са почетком бановања преузв. г. грофа Драг. Куен-Хедервари, тако да нам неће остати неиспуњене жеље и друге, прије него што сунце зађе, а то се надамо тим прије, што ћемо настојати у заједници и споразумно са народном странком, да нам се постепено испуне оне жеље, које су још неиспуњене.

Зато ћемо радо гласати за адресу, коју одбор предлага, тим рађе баш, што видимо, да се у тој адреси изриче повјерење водству јавних послова у краљевина Хрватској и Славонији. Будите увјерени, господо, да ће то повјерење према данашњем бану преузвишеном г. грофу Драг. Куен-Хедерварију остати трајно у срцу свакога Србина. (На десници: Живио!)

Не да се, господо тајити, да је успјех настојања преузв. г. грофа Хедерварија и овај дух, који данас провјава не само народну странку, него, рекао бих, цијелу земљу, дух узајамне слоге и љубави између Хрвата и Срба. (На десници: Тако је!) Ја бих рекао што више, да је заслуга Њ. Преузвишености чак и „народна мисао“. А, господо моја, кад је све то — и омладина и љезина „народна мисао“ — успјех преузв. бана, дакле данашњег састава (Заст. др. Мазура противи се.) — богме јест, — онда наравно, да ћете нас Србе наћи у оној страници, која се држи темељног закона и тога састава. За то ми Срби гласајући за адресу коју одбор предлага, одзивамо се пројасној круни са непоколебљивом вјерношћу и оданости, изјављујемо повјерење влади и главару земље, преузв. г. бану Драгутину грофу Куен-Хедерварију (На десници: Живио!), те ћемо с народном странком и надаље радити на том, да се утврде добри одношаји између савезних краљевина, краљевине Угарске и краљевина Хрватске и Славоније на част и славу круно св. Стевана (Живио! на десници), па добробит Хрватске и Славоније (На десници: Живио!), те једнако нама свима мило отаџбине. (На десници: Живио!) И

ја се надам, господо, да ћемо ми свијетла лица, ведрог чела и чисте савјести моћи оправдати пред народ м. оно повјерење, које нам је народ поклатио. (На десници бурно: Живио!)

Посље Ђурђевића у адреској дебати говорио је члан уједињене хрватске опозиције др. Фрања Поточњак и то је говорио — изврсно. Камо лијепо напо заједничке среће да има много Хрвата таквијех, као што је тај хрватски родољуб. Он је рекао:

Гроф Куен Хедервари постигао је зближење између посланика Срба и Хрвата у владиној страници, али он није постигао да се сложе српски и хрватски народ. Искрено кажем за мене је то бесмислица говорити о слози Хрвата и Срба, јер су они са Словенцима један народ. Тежње су савршено исте. Све земље, у којима они живе, сачињавају једну отаџбину. Нема ту ни уже ни шире домовине, јер би онда морао бити и ужи и шири народ — а народ је један.

Разумије се кад су Словенци, Хрвати и Срби један народ, имају и једну тежњу. Најбоље се види нова фаза питања српско-хрватскога у листу „Хрватска Мисао“ и у књизи „Народна Мисао“, што ју је издала уједињена српско-хрватска омладина. Најбоља је свједоцба, како је рад г. грофа Куена-Хедерварија ишао за измирење између Хрвата и Срба, изјава хрватске и српске омладине, да она неће да има посла са посланицима владине странке. Срби посланици, полажући данашњи политички систем, не раде ништа хоће народ. Новосадска је „Застава“ са свим отворено изјавила, да садашњи српски посланици не заступају српски народ, него само своје интересе.

Нема смисла говорити о равноправности хрватског и српског језика, кад је то један језик. Мени је жао, да Хрвати приликом свог препорођаја нијесу усвојили ћирилицу јер је то наше писмо.

Госп. Ђурђевић говорио је о застави. За мене једну мисао изражава застава хрватска и српска (Опозиција одушевљено одобрила). И ја сам пожелио онај варварски нападај на заставу српску, заставу словенску, а то сам пожелио тим јаче, што се оном приликом на банском дјелу допринела застава мађарска, а нико је није дотакао.

Госп. Ђурђевић изио је пред нас артикулиране захтјеве Срба. То су само мрвице. Ја бих написао за српски народ све оне захтјеве, које и за хрватски, а не само мрвице.

Желим што се нама Хрватима, Србима и Словенцима приговара, да се заносимо великом мишљу: да се сви окупили под закриљем мајке Славе! Чудно је ако се нама те тежње уписују у грехе, а видите, како се по цијелом свијету еродни елементи траже и помажу. Гледајте шта раде Њемци у Чешкој. Мађари су једно малено острво у словенском мору, па траже у Азији своје присталице и грле се с Турцима. Само нама не би било дозвољено да љубимо своју словенску браћу.

...Вјеран својим начелима да се сложим са сваким оном, који хоће да користи народу, потписао сам адресу опозиције, ма да сам у опште противан свакој адреси. Сматрам да су адресе остатак уредаба из средњег вијека, кад се држало да је круна све, а народ ништа. Ја пак држим да је круна представник народа и пошто ми говоримо у име народно, не можемо подносити никакве адресе. Видно сам много

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

СЛОВЕНСКИ СВИЈЕТ У СТАТИСТИЦИ

(Из „Заставе“).

У доба, кад се из центра Јевропе (Њемачке и Аустро-Угарске врши жестока навала на исток („Drang nach Osten“), добро ће доћи сваком, да загледа мало у статистику и да види, како бројно стојимо. Ми ћемо овђе изнијети по најновијим статистичким подацима како сада бројно стоје јужни, сјеверни и источни Славени.

I. Српске и хрватске земље.

1. Србија има 48,589 км. и 2,315,000 житеља (год. 1896.). У варошима 12%, у селима 88%. (Статистика краљевине Србије 1893. год. књига I. Начелник статистичког одјелства Ђовановић, пресједник егат. одбора генерал-штабни пуковник Младен Јанковић).

Год. 1890. имала је Србија 2,161,961 становника.

Прираст у варошима износи 1884—1890. год. 50,874 или 21.50%, у селима у истим годинама 209,351 или 12.50%. У год. 1896. било је већ 2,315,000 становника.

Годишњи прираштај 1884—1890 био је 3.6% у варошима, а у селима 2.0%. Тако јакот прираштаја нема није, бар у Јевропи, јер у Русији где се највише умножава становништво, бива годишњи прираштај 1.5%, 1.7%, а у Србији преко 2% куда се сваке год. 1884—1890. досе љавало само 6,304 главе. Већ је вра-

добро, ако константно расте број становника за један по сто (1%), а таквих држава има доста мало.

Од 286,466 варошких становника било је рођених у Србији 242,580, у Аустро-Угарској 23,410, Турској 17,585, у Црној Гори 1,574, у осталим државама 1,317.

У селима од 1,875,495 становника, рођено је у Србији 1,829,540, у Аустро-Угарској 6,481, у Турској 32,908, у Црној Гори 5,733, у осталим државама 833 становника.

Град Београд 54,249 у 6,093 куће (у 1896. било је 59,115 станов., Ниш 21,056 у 3,256 кућа. Загреб још нема 3000 кућа). Много је повољније здравствено стање у градовима, који имају већи број кућа, и велик простор за улице, пјаче и бањте. Москва и пр. има за 1 милијун својих становника већи простор него Париз за 2 1/2 милијуна. У опште цело Срба 1,955,944, остало одпада на Румуне и остале народности, од којих је 88,844 рођено изван Србије.

2. Босна и Херцеговина: Има 51,110 км. и 1,565,357 становника. У Сарајеву с војском 41,173 станов. у 7,137 кућа са 7,948 станова (1895. год. 22 априла). На 1 км. 31 становник.

3. У Угарској 20,600 км. и 800,000 становника по мађарском рачуну било је 1890. год. 710,000 становника.

4. Црна Гора: 9,080 км. и око 300,000 становника, на 1 км. 32 становника.

5. Далмација: 12,834 км. и 528,000 становника (502,000 Србо-Хрвата) 1890. г. на 1 км. 41 становник.

6. У Хрватској и Славонији: 42,555 км. и 2,231,937 становника. Годишњи прираст 1880—1890. год. износио је 16%. Од тога било је Србо-Хрвата 1,921,719 (г. 1890). Од туђинаца: Њемаца 117,493. Мађара 68,794, остало су Словенци и Чеси 65,000 и друге бројем незнатне народности.

7. Истра са Третом: 5,048 км. и 500,000 становника. У Трсту Србо-Хрвата 28,000 по њемачком рачуну, а Талијана зван. 100,000 (80,000). У Истри од 320,000 било је Талијана 118,027 бар тако званична статистика броји, а биће око 100,000. А Хрвата 140,713 и Словенаца 44,118. Дакле и по талијанско-њемачком рачуну већина словенска. (184,713 напрема 118,027 Талијана). Од укупног броја становника у Истри и Трсту, дакле од 500,000 има 200,000 Талијана. (Службено 218,000).

Кад се ово све поброји, тада имамо 189,816 км. и 8,241,000 становника у округлом броју, данас дакако и више. Од ових има око 70,000 који нијесу ни Хрвати ни Срби, а међу њима има свакако трећина других Словена. Према томе има Србо-Хрвата или Хрватско-Срба 7,641,000.

Поврх тога имамо у Турској (Стара Србија са Новопазарским сандаком) 847,519 становника од којих су 50,000 Срби православни, мухамеданци и католици.

За Македонију нема званичних података. Гопчевић у св.м дјелу „Стара Србија и Македонија“ вели, да у Македонији има око 2,000,000 Словена. На осим Македоније имамо округло 8,000,000, а данас и више, а не као што криво рачуна „Народна

мисао“ стр. 334. Хрвате и Србе као народ од 5,980,000 душа (Dr. S. Mazuga), без оних у Угарској и без Словенаца.

8. Словенци имају 25,000 км. и 1,500,000 становника. Од којих су Словенци 1,300,000 (бечка службена статистика од 1890 год. броји 1,271,000 Словенаца.) Ми смо додали за шест, готово седам година прираштај 29,000. Љубљана главни град Крањске и Словенаца 32,000 житеља. Србо-Хрвати и Словенци имају 250,000 км. и до 9,500,000 житеља, а са другима који међу њима живе 10,241,000 становника.

Овај је број доста велик за један државни организам, који би могао живјети и напредовати. Ако би срећа посуджила, па се становништво умножило у оној мјери као што данас у Србији за 30 година нарасло би на 20,000,000.

II. Б у г а р и.

1. Сјеверна и јужна Бугарија 96,660 километ. (63,160+33,500) и 3,310,713. житеља (1892.).

2. Добруча у румунској краљевини 15,812 км. и 250,000 житеља, но није тачно пописано колико од тог броја има Бугара. У Бугарији броје 2,505,417 Бугара, 569,728 Турака, 4,518 Грка, 62,528 Румуна 16,290 Татара, 6,445 Армена (данас око 10,000), 51,710 Цигана, 27,551 Жидова (данас преко 30,000), Њемаца има 3,620 (данас много више) и 1,380 Руса, а биће још и других Словена више тисућа.

Туђинаца у Бугарији има готово колико и у српско-хрватским земљама.

адресе, у којима се кука и јадикује, а од њих не бјеше никад користи.

Босна и Херцеговина могу се онда природно развијати, ако се буду развијале у народном духу. Ми се пак налазимо под туђинском влашћу и ја не желим да и оне дођу под ту власт.

Нама се приговара што смо се сложили, а пред народ нијесмо изашли са одређеним програмом.

Ви видите како наш народ гладује, како га гуле и глобе, како туђин граби његово добро и још не видите да је доба да се скупе све силе, које иду за тим да се народу помогне.

...Морам рећи да смо сити које каквих расправа о државном праву, јер се данас ради о бити не бити. Нас воде у борбу велики идеали, а рад се не да кодифицирати (стрпати у параграфе). Ви видите овдје сложене конзервативније и радикалније елементе за то, јер иду да користе свом народу. Данас се слажу и најразноврснији елементи. Ено као примјер: Руси и Французи.

Књижевност, умјетност и просвјета.

† Др ПЕТАР МИЉАНИЋ, Начесник Црногорског Санитета.

Лицем на Госпођин дан 8 Септембра преминуо је после кратког боловања свијема познати и ошито љубљени Др Миљанић у најбољој мушкој снази, у четрдесет и осмој години.

Губитак, који је овијем удесом претрпιο црногорски санитет, огроман је и та празнина дуго ће се осјећати у нашој отаџбини.

Др Миљанић је родом из Вањана, а одсјеовао се и прирастао у Мостару учећи се кизи код тадашњег поп-учитеља Сава Косановића, доцнијег митрополита Дабро-босанског. У то доба у Мостару је био и чувени родољуб, књижевник-самоук архимандрит Јанићије Памучина. Овај врли Србин обрати пажњу на малага Петра, који је у школи био вазада први или међу првима и, по свршетку, основне школе, пошље га у Биоград. Као државни питомца изучио је гимназију а после се вратио у Мостар, гдје је учитељавао двије године и тијем одужио свој морални дуг честитој општини мостарској, која га је прије као сиромашка прихватила и пазила.

Иза тога вратио се поново у Србију и ступио у велику школу, гдје је са одличним успјехом свршио правни факултет.

И у Биограду у доцније у Русији, Миљанић је продужавао сазнаје са својим ранијим друговима из Мостара, са којима се доцније нашао на Цетињу, којијема је ето било сушено, да му и очи закљоне. У најбољем пријатељству за вријеме Ђаковања у Биограду био је и са покљним Љубом Пенатовићем.

Незадовољавајући се ни овијем, Миљанић пође у Русију на медицински факул-

тет у Москви. У толико надођоше бурне године херцеговачког устанка и српско-турског рата. Миљанић као ђак мексик похита на бојиште, да први пут ступи на поприште, на коме је доцније дошао до великог гласа и имена. По свршеним медицинским наукама, млади доктор дође у Црну Гору, као окружни ђекар у Подгорици, гдје је остао радећи не уморно двије године дана.

Већ први дани били су му тешки. Већина подгоричког становништва, навикнута турском начину живота, није вољна била раскидати везе са старим традицијама. О хигијенским условима није било збора. Млади доктор јавио се као борац у правом смислу, да се бори сам и са болестима и са застарјелим појмовима и предрасудама. У толико је надошла и епидемија тифа међу херцеговачким ускоцима, који су гомилама 1881. и 1882. остављали своја згаришта и прелазили у Црну-Гору, да код браће нађу уточиште против намстнутог силника, који им је тлачио отаџбину. Са ванредном енергијом, ванредним усталачким радом борио се др Миљанић и убрзо је видео, да борба доноси жељених успјеха. Са највишег мјеста за тај рад изражено му је признање.

Осјећајући празнине у свом специјалном образовању, видијећи, како се много мора учити и виђети, како је неопходна богата пракса, која базира на научном темељу, др Миљанић пође по јевронским универзитетима у Француску, Њемачку и вратив се отуд после године и по, позван је на Цетиње с почетка за управника болнице „Данило I“, а затијем за начесника санитета.

Са свом мушком збиљом, са ријетком спремом Миљанић је радио тако, да је до скоро малена цетињска болница постала чувена далеко изван граница наше отаџбине, постала је цјелишито, гдје се купили гомилама болесници, тражећи себи лијека и утјехе. Миљанић је радио пратећи сваки корак науке. Његовим финим и тешким дијагнозама клањали су се чак и капацитети науке као што је Шарко, Ковалевски, Вилрот и др.

Др Миљанић је био необично пажљив и као ђекар необично сребан. Музеј цетињске болнице пун је доказа његовог преглаштва и истрајности. За руком му је било све у разноврсним одјелцима медицине, особито пак очне болијести и хирургија. Може се насложити читаво гомила камења, што је његова рука макла из људи врћући им живот.

Као начесник, он је ставио црногорски санитет на чисто научну основу, бринући се, радећи не уморно, да и та грана нашег државног живота пође правцем и током културних народа. Са својим садрговима из унутрашњости био је у најтимнијим односајима и братској љубави, и у томе погледу, њему ће се тешко наћи замјеника. Као начесник санитета, он је заступао много

пута Црну Гору у научним скуповима јевронских држава. Последње му је посланство било на хигијенски конгрес у Пешту са излетом у Биограду.

Др Миљанић био је књижевник-специјалиста. Писао је као мексик и као правник, па гдје се те двије науке сријетају т. ј. у судској медицини, он је био ненадмашив. О његовим књижевним радовима, биће збора на другом мјесту.

Његова болијест и смрт затекла нас је ненадно. Сви његови суграђани, од Владара до радника са најживљом пажњом пратили су ток болијести. Многобројни пацијенти окупљали су се дању ноћу око његова одра молећи се Богу, да спасе тај драги живот. Али је судбина хтјела другогаче, да др Миљанића нема више.

Погреб му је био сјајан. Густи гомили народа са сузама и јавком допратиле су мртво тијело до вјечно куће. Пад отвореним гробом с покојником се дјрљиво опростио његов пријатељ и друг др Ковачевић.

У породичном животу др Миљанић био је сретан, и ако је та срећа трајала и сувише мало. Оставио је увијек у удовицу и два сина. Увјерено, да је покојник био ваљан и честит човек и љубав народња, која му и гроб окружује, нека је ожалостеној породици највише утјеха.

А теби мили друже, не уморни раднице за добро свога ближњег, нека је слава и хвала.

Твојим радом, твојим врлинама оспурао си себи сјајан спомен у твојој отаџбини и народу!

Н. Гр.

(Русија после медицинског конгреса.) Неколико хиљада доктора из Москве са медицинског конгреса вратило се својој замишљају, и многи од њих описују сваки са својом гледиштом, али се сви слажу у једноме, — да је Русија свакога изненадила својим гостољубљем, својом бескрајношћу и културним напретком, каквим се не могу похвалити ни најнапреднији народи на свијету. Сваки се увјерио да је све лаг што се говорило против Русије. Један мађарски доктор пише да московских клиника нема ни у Бечу, ни у Берлину, ни у Паризу, ни у Риму. Русија може с поносом рећи да корача на челу медицинске науке. „Насупрот мојој народности, ја сам стекао са свим други суд о Русији, и боравио у њој биће ми најмилија успомена.“ завршио мађарски доктор. Славни Вирхов из Берлина јадно и озбиљно кује Русију и њезин напредак у звјезде, а један учесник конгреса пише у „Börsen Courier“ о Русији овако: Конгрес је свршен. Сваки сумњалица и мрачњак ухваћен је у лажи. Руска је влада остала конгресу потпуно слободу критике, и показала свему свијету и Русију и народ. И кога сам год члана конгреса, без обзира на народност, питао, сваки ми је једногласно одговарао: Русија је много боља и већа од своје славе, страх од далекога Истока са свим је безразложан, и да Русија има пуно право да се рачуна у најкултурније државе. Огромна моћ и снага, које леже у Русији, још се нечисте, и могу лако учинити, да Русија побједи

све садашње културне народе. Будућност Русије може бити и опасност за Јевропу, али огромно напредује.

Како и колико Русија ради реформаторски, доказује између осталог и то, што су женске добиле велика права. Многе руске жене докторке најмарљивије су судјеловале у раду конгреса, читале извјештаје и расправе и доказале да су одлични знајци и мајстори у помоћним медицинским наукама, у микроскопији, хемији и другима. Руске жене одликују се озбиљним, енергичним карактером. Примјер неких великих кнегиња доказује њихово живо и велико интересовање за науку, нарочито за медицинску. С каквом љубављу и брижљивошћу управљају жене у Москви са Васпитним Домом, каквога нема равнот на свијету, мучно је замислити. У Дому је 900 дјеча сиротица, и свако има своју колијевку. За примјерни поредак и необичну чистоту Дома има да се захвали женским рукама. Дошавало нам се, да се много пута задивимо и дарежљивости, с којом се Руси брину о болнима и невољнима. Клинике и болнице читав су град за себе на Дјевичјем (дјевојачком) пољу, гдје су се кроз 15 година настављале једна за другом дивне зграде. Туга обузме човека кад се сјети старих барака берлинског Charité. По у Русији има двије три ствари, којих нема у другим, а то су: простор, новац и воља за рад. У томе Русија није ничим ограничена, и из тих извора извире њена неисцрпљива моћ. Ова земља има у себи што год хоће. Сво појаве друштвеног живота у њој запечаћене су дивовским цртама. Таква је данас Русија, вели учени Њемац.

(Петар Преподовић Вуку Караџићу), један од првијех наших пјесника оцу српско књижевности, писао је из Задра г. 1846 следеће писмо: које је ту скоро било објелодањено.

Вуку Стефановићу Караџићу у Беч.

Високопочтовани Господине!

Опростите што се усеђујем Вама писати и Вас за једну љубав молити, неимајући чести Вашег познанства. Али ако Вас лично и неознам, доста сте ми и целом народу славјанском познани по неутрудувих дјелих Вашег златнога пера. На то познанство ослоњен узимљем се слободу, као судислаоц на пољу истога књижества, Вашу помоћ заискати у садашњем мому подухећу. Ја сам накинво до мало вриемења моја прва покушења у народном напшму језику под насловом „Первенци“ печатани и молим Вас, да ми благовољно припоможете у тој одлуци, гледајући по Вашем познанству и Вашој околице колико могуће предбројника за то моје дјелце сакунити, а особито Његовој Свјетлости гос. Кнезу Милошу препоручити. И ја сам гос. пароку, садашњем Игумену, Јеротеју Ковачевићу, помогао за Ваше крассе народне писмо овуда, колико се је дало, предбројника сакунати и увик сам приправан и у наприед Вас у свакој пригоди послужити. Ако би Вам више позивах узтрисбало, молим потрудите се к г. Теодору и Шефери, они ће Вам их дати колико год желите. Такођер ако што предбројника сакуните, изволите их истим књиготерџицама предати.

Што ово моје пјесме, као Србин, кирилским писмени непечатим, тому су различити узроци, које одје навађати на дуго би било. Али ако Бог да, што сад

3. У Турској на 40.000 кјм. око 1.000.000 ет. Бугара има 3.500.000 и око 150.000 кјм. у свему. Оне у Русији, Румунији и Аустро-Угарској не убрајамо овамо. Сриједец (Софија) 46.593 становни. (1893 год.) Биоград има данас преко 60.000 ет., Загреб преко 50.000. Љубљана преко 32.000 становника. То су средишта јужних Славена. Према томе има јужних Славена: Србо-Хрвата, Словенаца и Бугара 12.441.000 или округло 12.500.000 душа, а у њихову подручју има с другима 14.000.000 становника, на простору од близу 400.000 кјм.

Сад да се мало обазремо око себе, и да упознамо наше сусједе (комшије)! Јужни Славени имају следеће сусједе: Арнаути (Albanesi) преко 1.000.000, Грци преко 2.000.000 у Јеврони и 1.000.000 у Азији. Што Грци више броје крива је томе оријентација фантазија њихова. Оно 600.000 Турака међу Бугарима не смета много, јер су мухамеданци мирни подјаници у хришћанској држави, нарочито кад су у овако познатој мањини. Надаље су нам сусједи Румуни у Румуноској, Аустро-Угарској (3.000.000), Русији (1.600.000), у свему око 9.000.000 становника, према Румуни броје по свом рачуну 12.000.000, дакако са Циганима и другима у њиховом подручју. Сусједају су нам даље Мађари нешто преко 5.000.000 житеља. По како њихова званична статистика брји у Мађаре свакога, ко у Угарској има говорити акар мало мађарски, наравно, да је по њу број Мађара знатно већи. По њи изајдо би све дипломате на уједињати у Французе, јер сви француски говоре. Званична

статистика по том кључу онако а la Turca рачуна на 7.431.063 Мађара. Наравно у том броју има 800.000 Жидова и мноштво ренегата са свих страна.

На Талијане у Трсту и Истри (200.000) и ону шаву у Далмацији (16.000 званично), не би се било вриједно ни обазирати, да за њима не стоји 30.000.000 њихових сународника у краљевини Италији. По од свију сусједа најопаснији су нам Њемци, који су бројно на 60.000.000 јави, и то у Аустро-Угарској 8.000.000 без 2.000.000 Жидова, 2.000.000 у Швајцарској и 48.000.000 у Њемачкој. — Од њих нас штите и бране Словени и Чеси, зато су нам данас они против Њемаца „граничари“, као што смо ми њима били против Турака. У непосредној близини имамо дакле овај број сусједа-непријатеља: 1 милијун Арнаута, 2 1/2 милијуна Грка, 8 мил. Румуна, 5 мил. Мађара, 200.000 Талијана и 8 милијуна аустројскијех Њемаца, укупно до 25 милијуна! — Völkfeind! Völkfeind! Већ та околност упућује нас на балкански савез и што јачу и чвршћу заједницу.

III. Чеси и Словаци.

Ческа има 51.948 кјм. и 6.000.000 становника; Моравска 22.222 километара и 2.400.000 житеља. Шлезвија 5.147 кјм. и 640.000 становника. У Ческој долази на 1 кјм. 115, у Моравској 103, у Шлезвији 125 становника. Укупна земље ческе кроне 79.317 кјм. и 9.040.000 житеља, од ових је 6.000.000 Чеха.

Словачко подручје у Угарској заузима простор од 50.000 кјм. (по мађарском рачуну 46.000 кјм.), са 2.500.000 житеља

у 13 жупанија. Од ових има 2.000.000 Словака. (Мађари рачунају 1890. г. само 1.937.517). Чеха и Словака има дакле 8.000.000 на простору од 130.000 кјм. На том простору чине огромну већину, па би требало да је власт у њиховим рукама. Праг са предграђима 470.536 становника (1890. год.), данас око по милијона.

IV. Лужички Срби.

На простору од 5.000 кјм. имају 200.000 житеља, баш као Саси у Ердељу. Они живе у Саксонској и Пруској. Главни им је мјесто Будитини (Bautzen) 24.000 становника.

V. Пољаци.

Заузимају простор од 240.000 кјм. и броје 14 до 15 милијона житеља. У Русији у Краљевини Пољској има 127.318 кјм. и 9.450.000 житеља (1897. г.) у Аустроји 40.000 кјм. и 3.800.000 са Жидовима; у Њемачкој 50.000 кјм. и 3.000.000 становника. Осим тога у Литви и западној Русији око 24.000 кјм. и до 2.000.000 житеља.

Од тога свега у Русији има Пољака 7.000.000, а у Аустроји и Њемачкој 7.000.000 становника. У Аустроји долази на 1 кјм. 85, у руској Пољској 75, а у Њемачкој 55—60 становника. Варшава 615.000 становника. Краков 80.000 становника.

VI. Русија.

Русија са Памиром има 22.801.000 километара и 129.211.113 житеља (поцне 1896. г. 28 јануара). Са Бухаром и Хивом

има Русија 22.801.000 кјм. и 133.000.000 (1897. г.). Од тог отпада на јевронску Русију 5.515.055 кјм. и 110.000.000 житеља. На 1 кјм. тек 5 а у јевронској Русији 20 становника, дакле мање него у Црној Гори (32) или Далмацији (45) или Србији (48). Петроград 1.270.000, Москва, 990.000. Одеса 405.000, Рига 283.000, Кијев 250.000, становника. Од 130.000.000, Русији сметају: Пољаци 7 милијона, Фини 4, Литавци и Лотини 2 1/2, Румуни 1, Арменци (Јермени) 1, Грузини, (Георгијци) 1 милијун; укупно до 17 милијона; а остале ситно народности као и дио Фини, Литавца, Лотини и Грузина, само су ђубре за руску њиву. Зато се може већ сада број Руса рачунати на 115.000.000 од 130.000.000. Четврти дио руске царевине, то јест јевронски дио, већи је за 1.000.000 кјм. од све остале Јевропе. Русија ће моћи добро хранити преко једну милијарду људи (хиљаду милијуна), јер има плодне земље 12.000.000 кјм. имаће једну милијарду становника кад буде онако насељена, као што је сад н. пр. Србија.

Русија је шести дио свега копна на свијету (135.000.000 километара.) јер 22.501×6=135.006.000 кјм. а к тому још вазална Хива 60.000 кјм. и Бухара 240.000 кјм., по том Русија има свега 22.801.000 кјм., а то је и више него 1/3 цјелокупног копна земаљског.

М. Р. К.

није бити ће друга пут. Међу тим свакоме непристрасноме човјеку бит ће свеједно или ова или она буква, само ако је што ваљаног под њезиним одиелом.

Чуо сам ових дана, да сте намерили Даламацију походити; веома ће ми драго бити ако код те одлуке останете, будући на тај начин имат ћу чест лично Вас познати.

С високим Почитањем Ваш слуга
И. Прерадовић и. кр. наднаместник.

(Идеја Словенства.) — зове се слика коју је у Варшави израдио уметник А. Грутгер, и која привлачи гомиле народа гаје год је изложен нацрт ове симболичне и дивне слике. Слика представља како сва словенска племена раде да подигну споменик славенске идеје. Генији славенских народа у облику Купидона израђују на врху крпа огромну статуу Словенства, која још није довршена, али се већ кроз магу види њен облик. Чех се испео на главу статуе и усрдно ради глијетом. На екелу код прсију види се слика Руса у положају руковође и надзорника овога великог рада. Покрај Руса сједи Пољак и повезује руку, коју је ранио невољним руковањем глијетом. За Пољаком иде на рад Слован, који такође држи дјелото у руци. Даље се на екелу леже Србин и жури у помоћ радницима. На подножју статуе долази на посао дужички Србин, за њим се помаља Хрват, који би такође хтио да ради на словенској идеји, и т. д. Руски и пољски листови говоре са пуно хвало о дивној замисли и раду варшавског уметника.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 12 септембра.

(Госпођин-дан.) У понедељник на Госпођин-дан, који слави цетињски манастир, била је у манастирској цркви свечана архијерејска литургија, на коју су присуствовали Њ. В. Господар Княз и Књагиња са Својом Свјетлом Децом, државни великодостојници, главари из унутрашњости и мноштво побожног народа из околине, који је приступио цео дан отвореном вивоту Св. Петра Цетињског.

(Ненадни велики губитак.) На другом мјесту доносимо некролог драг Петра Милана, чија је смрт поразила свакога, који је у њему познао меуморног трудбеника у своме позиву, потпуно спремна да га врши, ал' ипак који се непрестано усавршавао, пратећи будно нове успјехе медицинске науке. Као добар Србин пратио је живо све појаве у Српству, и у важијима вазда учествовао. Као човјек свестрано образован био је на челу наше интелигенције, која га је поштовала и његовијем се савјетима радо користила. У часовима одмора радо се налазио са својијема пријатељима, који су га љубили са његовом искреношћу и љубавношћу. Његова кућа испуњена брачним срећом, одликовала се гостопримством, и ту су се вазда водили корисни разговори о књизи и науци. Друштво цетињско све ће више овећати празнину, што је за собом оставио овај честити човјек, и сво ће га више жалити. То се већ видјело при спроводу његовине, на који је похитало све Цетиње да га испрати до хладног гроба, а на челу спровода одио је Његова Свјетлост Књаз Мирко. У оној жалости за заслужнијем и ученијем мужем не изостаје ни уредништво овога листа, ком је своје перо у својој струци посвећивао. Др Петар Миљанић оставио нам је свијем трајан примјер како ваља савјесно и ревностно вршити своју дужност.

Мир праху његовоме.

(Братска вечера.) Цетињска интелигенција приредила је вечеру прошле недјеље г. дру. Браниславу Станојевићу иа Н. Сада народном заступнику на карловачком сабору и г. Елизу Деметровићу, члану управног одбора Српске Банке у Загребу, који су се неколико дана бавили у нашој средини. При трпези је текло најбоље братско расположење и било је више патриотских здравица. Имали су част да буду примљени у аудијенцији од Њ. В. Господара. Наши миле гости повратили су се са Цетиња својим кућама на Госпођиндан последије ноћи, испраћени најсрдачније.

(Допуна.) С Даниловграда примила смо жалбу, што вијесмо споменули, да је депутација из Брда, у којој су били представници окружног суда и општине, а на челу им бригадир војвода Мијајло Цинин, одила на гроб покојног Филипа Петровића и положила диван вијенац, што овиме допуњамо.

(† Капетан Михајил Вујановић.) Из Додоша стигне нам тужна вијест, да је б. т. м. преминуо жаљачки капетан Михајил Вујановић у најбољој мушкој снази. Службо је 13 година као пераник Његовог Височанства Господара, а 8 година као капетан жаљачки, на задовољство Његовог Височанства, и посљедња му је ријеч

била: „Да живи Господар и његови наследици!“ Оставио је за собом ожаловљену супругу и једно мушко дијете. Како га је љубио народ из жаљачке капетаније најбоље је показао у великом учешћу у жалости за покојником. Така му црна земља!

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЦАРИГРАД, 6 септембра. — Дана су потписани прелиминари мира између Турске и Грчке. Турска војска оставиће Тесалију мјесец дана пошто буду одређени приходи, који ће гарантирати етаре кредиторе и нову зајам за исплату индемнитета, и пошто зајам буде објелодањен и контрола отпочне своје дјеловање.

ЦАРИГРАД, 7 септембра. — Кардиналне тачке прелиминара мира потписане су. Чланци 2 и 6, односно индемнитета и евакуације Тесалије још нијесу познати. Модификација границе по карти приложеној уз трактат. Грчки поданици уживаће права у Турској као прије рата. Коначни мир биће закључен 15 дана послје ратификације прелиминара. Разлике, које се појаве за вријеме преговора између Турске и Грчке, биће поднесене арбитрау преставника великих сила, и њихова одлука биће без апела.

БУДАПЕШТА, 8 септембра. — Цар Вилхелм је присио јутрос са Францом Јосифом, и прегледао знаменитости града. свуда живо акламирап. У вечер је било велико соаре у Хотбург. Цар Вилхелм је подијелио мноштво одликија.

ЦАРИГРАД, 9 септембра. — Објелодањено је официјално, да је трактат прелиминари потписан, услед чега ратно стање између Грчке и Турске престаје. Већина суверена честитали су Султану. По црквама објављена је посланица патријарха јерменског, који позивље Јермене, да остану вјерни Султану.

БУДАПЕШТА, 10 септембра. — На великом обједу Франц Јосиф је поздрављено Цару Вилхелму, захваљујући му дубоко на посјети и поздрављајући у њему свога пријатеља и вјерног савезника, ревностног сатрудника на великом дјелу мира, ком ће бити посвећене вазда све наше силе. Цар Вилхелм је одговорио, захваљујући на дочеку величанственом, велећи, што је на мене учинило највиши утисак, то је одушевљена оданост Мађара према особи Вагнер Величанства. Хвала мудрости нашег величанства, наш савез, склоњен за безбједност наших народа, постоји чврст и неразлучан, уздржава за дуго вријеме јевропски мир, и уздржаће га такођер и унапријед. У вечер је био град сјајно осветљен. Величанства су присуствовала на свечаној престави у опери. Свуда их је пратило велико одушевљење народа. При растанку на колодвору царевни се више пута пољубише.

ЦАРИГРАД, 10 септембра. — Прелиминари мира су ратифицирани. СЕЊСКА РИЈЕКА, 11 септем. — Један енглески брод, излазећи из луке сукобио се са бродом угарскијем „Ика“, који је долазио из Црквенице, са 50 путника. „Ика“ је потонула са 35 жртава.

ХАМБУРГ, 11 септембра. — На ушћу Елбе сукобила се једна торпединијера са енглескијем бродом, који је имао велике штете. Војвода Мекленбургски Фредерик Вилхелм, брат Регентов, заповједник торпединијере седам људи утопило се.

БЕЧ, 12 септембра. — Отворено је ново засједање рајхсрата. Пољаци су предложили модификацију правилника камаре. Опозиција је подијела пет предлога да се стави под оптужбу министарство Баденијево. Сједница узбуђена.

АТИНА, 12 септембра. — Био је митинг младијех људи, који је пре-

тестирао против услова мира. Муравјев је изјавио грчком министру у Петрограду, да јевропски концерт сматра, да је свршио свој позив. Све одлуке, што Грчка узме, узмеће на свој ризик. Генерал Смоленски добио је наредбу да одма крене пут Вола.

КАПЕА, 12 септембра. — Јучер устани код Кандије напали су изненада Турке, пленили су преко 200 брава.

ОБЈАВА.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осим: *сриједи* кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Унгар-Хрв. Друштва који полази исти дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осим петка ког дана полази у 10 сати прије подне и стиже у Котор у 4 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази исти дан у 6 сати по подне из Котора за Трет.

Из Котора за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати по подне.

Из Цетиња за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из Подгорице за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати по подне.

Из Цетиња за Никшић полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже у Никшић у 11 сати по под.

Из Никшића за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Цетиње, 12 септембра 1897.

Управа
Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

НАТЈЕЧАЈ.

Отворено је једно мјесто за машинисту у К. Ц. Државној Штампарији, те се овиме доноси на знање: ко се жели натјецати на исто, нека се пријави потписатој Управи најдаље до 1 октобра ове год. са понудом и пужним документима о стручној спреми за тај рад.

Цетиње, 20 августа 1897.

Број 666/Дз.

Управа
К. Ц. Државне Штампарије.

У понедељник 15. Септембра ове године потписани даваћемо у Новој Капели у 10 сати прије подне

ДВОГОДИШЊИ ПОМЕН

своме драгом и никад незборављеном сину и брату

Дру КЛЕАНТУ ТЕОДОРИДЕСУ

Молимо пријатеље да се одазову овом тужном помену.

Цетиње, 13. Септ. 1897.

породица
Теодоридес.

Свијем сродницима, пријатељима и знајцима јављамо за нас кобну вијест, да се наш незаборављени муж, односно отац

Др ПЕТАР МИЉАНИЋ.

после кратког но тешког боловања 8 Септембра у вјечност преселио и да је 9 Септембра на Цетињу сахрањен.

Под притиском неизмјерног бола, не можемо, да се не захвалимо сваком, ко је похитао, да нам пружи утјехе и снажи у тузи.

Искрена, вјечита хвала сваком који нам је у овој несрећи притекао братским саучешћем.

Цетиње, 10 Септембра 1897.

Ожаловљени:
супруга Даринка Миљанић
дјеца Павле и Никола.

ОБНАРОДОВАЊЕ.

Мир непелу! Тражи се покојног *Киријана Ђурђевића*, рођеног у Црној Гори, гроб гдје је сарањен, и мјесто у ком је живио? Умро је прије 14—15 година, без породице. Умљавају се славни општински Уреди и славни Пречастно Свештенство као и ма ко други ради извјешћа о покојном Киријани. — Ко о његовом гробу или мјесту, у ком је живио сазна, молимо нека изволи о томе извјестити г. Јована или Исидора Ђурђевића у Вуковару. Дотични извјестилац бити ће за свој труд примјерно награђен.

Вуковар, 13 Авг. 1897

(3-3)

ОГЛАСИ

На захтијевање шиљем право бесплатно илустроване каталоге са односним цјеновником сваковрених садова, ланаца, златних накита, саставних дјелова садова и алата

F. Pamm.
Krakau, Stradom Nr 15
Установљено године
1852

(3-3)

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato
non dovrebbe mancare
a nessuna mensa.

Zadar
(Dalmacija)

Задар
(Далмација)